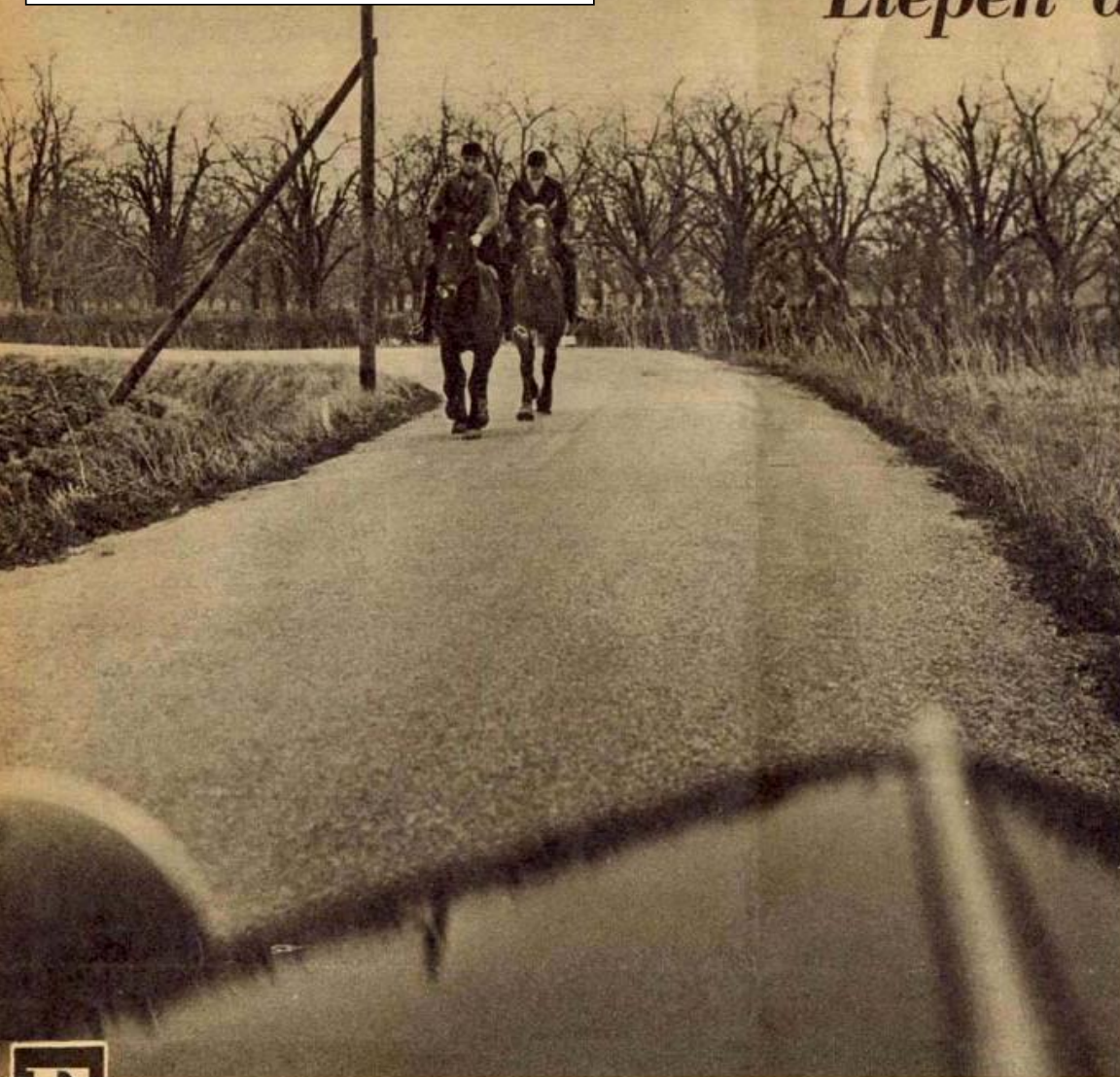

Liepen de paarden ACHTER of NAAST elkaar?

Door de voorruit van precies eenzelfde Citroën als waarmede de Waalwijkse chauffeur op die bewuste Januari-middag over de Lageweg bij Dreumel reed, maakte onze fotograaf deze opname van de beide paarden die de oorzaak werden van de meeneedzaak. Zelfs op onze foto (die zoals men zegt „nooit liegt“) zal niemand kunnen zien dat de achterste ruiter (Jan van den Bos) bijna drie meter achter zijn vriend rijdt...

goede trouw van Jan van den Bos en 't gevolg was: een aanklacht wegens meeneed.

Grote verslagenheid in Dreumel. Hoe was 't mogelijk? Zou die Jan, die als zo'n eerlijke kerel bekend stond, nu opeens...? Dat kon niet. Dat was onmogelijk!

En Jan zelf? O ja, eerst was hij erg geschrokken. 't Ging allemaal zo vreemd, hij begreep er eigenlijk niet veel van. Maar meeneed? Natuurlijk niet. Hij had immers de waarheid verteld, en niets dan de waarheid... Hoe kon men dan praten over meeneed!?

Later werd hij rustiger. 't Was allemaal een misverstand. Natuurlijk, een ellendig misverstand. Maar hij zou 't wel tegen de rechter vertellen, dan kwam alles weer goed.

„Meeneed is een ernstige zaak. 't Is een misdrijf...“ zeiden mensen die het weten konden, „er staat jarenlange gevangenisstraf op...“

Wanneer Jan van den Bos zulke dingen hoorde dan trilde er soms wel eens iets van binnen. Dan leek het of een ijsskoude hand zijn hart samenknep, en of zijn lichaam langzaam verstijfde. Maar dan schudde hij weer koppig zijn hoofd. „Onzin,“ probeerde hij zichzelf gerust te stellen, „waarom zou hij zich zorgen maken? Hij had immers de waarheid gesproken...“

Zo kwam die 2e October, de dag waarop Jans zaak diende voor de Arrondissements-Rechtbank te Arnhem. Wel-is-waar wat zenuwachtig, maar toch vol goede moed maakte Jan zich op om naar „Reimershof“ te gaan. Hij zou precies tegen de rechters vertellen wat er die middag tussen Dreumel en Wamel gebeurd was. De hele waarheid. En dan... natuurlijk, dan zouden ze wel begrijpen dat 't onzin was, dat van die meeneed...

Maar... 't liep anders dan Jan zich dat in zijn onschuld gedacht had. Wat wist hij ook af van een wettig en overtuigend bewijs? Wat van de bewijskracht van drie gelijklopende beëdigde verklaringen?

Hij kwam, erg onder de indruk van al die deftigheid, de Rechtzaal binnen. 't Was er allemaal zo koel-zakelijk, zo onuitsprekelijk onheilspellend. Hij legde zijn verklaringen af... maar hoe had hij 't ook weer willen zeggen? 't Leek wel alsof de hele zaal met hem ronddraaide. Wat zeiden al die heren tegen hem...? Hij begon te stotteren, voelde zich onzeker worden...

De eis was: zes maanden. Toen braken er voor Jan en de zijnen twee weken aan van bijna ondragelijke spanning. Zouden de rechters begrepen hebben dat Jan enkel maar de waarheid gezegd had, of zouden ze... Maar dan moest hij immers de gevangenis in. Dan was hij opeens een misdadiger... Nee, dat was toch niet mogelijk? De uitspraak luidde, koel en onverbiddelijk: zes maanden gevangenisstraf.

Jan weet niet meer hoe hij thuis

EEN WONDERLIJK GEVAL VAN GEZICHTS- BEDROG BRACHT JAN VAN DEN BOS UIT DREUMEL BIJNA VOOR ZES MAANDEN IN DE GEVANGENIS

de de zaak voor de kantonrechter te Tiel.

„Kijk,“ zei de chauffeur, „'t ging zo: de twee ruiters reden naast elkaar, het ene paard werd schichtig en begon, nerveus, scheef over de weg te lopen. Ik moest kiezen tussen een botsing met 't paard of de sloot in. Ik koos 't laatste...“

„Is dat zo?“ vroeg de kantonrechter aan één van de beide ruiters, die als getuige gedagvaard was en onder ede stond.

„Nee Edelachtbare,“ zei de 18-jarige getuige, Jan van den Bos, zeer beslist, „zo is het niet. Ik reed niet náást, maar áchter mijn vriend.“

De kantonrechter werd boos, wees op het gewicht van de eed, maar Jan van den Bos hield voet bij stuk. „Ik reed áchter, Edelachtbare.“

Maar... de beide dames die in de Waalwijkse Citroën hadden gezeten verklaarden (eveneens onder ede) zéér positief: „wij hebben gezien dat de beide paarden náást elkaar liepen...“

Dat deed de deur dicht. De kantonrechter begon te twijfelen aan de

en leerzaam, dat we de situatie, die bijna fataal werd voor een te goeder naam bekend staand medeburger, voor onze lezers ge-reconstrueerd hebben en... men oordele zélf!

Voor een goed begrip is het nodig dat we — in het kort — een uiteenzetting geven van de voorgeschiedenis: op een middag tegen 't eind van Januari '51 reed een Waalwijkse automobilist met vrij grote snelheid in zijn luxe Citroën over de Lageweg te Dreumel (bij Tiel) in de richting Wamel. Op een gegeven ogenblik zag hij, dicht bij een bocht in de weg vóór zich, een paar ruiters van tegenovergestelde richting naderen. De weg ter plaatse was niet erg breed en de chauffeur, bevreemd voor een aanrijding met de paarden, week zo ver naar links uit, dat hij in een sloot terecht kwam. 't Ongeluk liep vrij goed af en... waarschijnlijk zou nooit iemand verder iets van de hele geschiedenis gehoord hebben, indien niet toevallig een wachmeester van politie uit Wamel, door omstanders gewaarschuwd, poolshoogte was komen nemen.

Uit de lezing die de geschrokken chauffeur en de beide inzittende dames gaven over de oorzaak dat de Citroën in de sloot beland was, meende de wachmeester te moeten opmaken dat hier sprake was geweest van „in gevaar brengen van het verkeer“ door beide ruiters. Hij maakte — geheel terecht — proces-verbaal op, en de 10e April j.l. dien-

en mens is doorgaans geneigd om datgene wat hij „met eigen ogen heeft gezien“ te beschouwen als het enige in de wereld

dat onomstotelijk waar is. In twijfelgevallen zegt men: „k zou 't eerst zélf moeten zien...“

Maar... hoe weinig staat men er doorgaans bij stil dat lang niet alles wat men méént te zien nu ook werkelijk de volle waarheid is: er is in de wereld heel wat „gezichtsbetrog.“

In 't normale leven is dat meestentijds zo heel erg niet. Hoogstens leidt het tot wat kibbelarij, maar ernstige gevolgen heeft het niet.

Anders wordt dit, wanneer een getuige, die voor de Rechtbank een beëdigde verklaring moet afleggen, het slachtoffer is geworden van zulk „gezichtsbetrog“. Maar... wanneer alle getuigen in een bepaalde zaak en bloc de upe zijn geworden van deze onvolkomenheid in het menselijk oog, dan moet dit wel fatale gevolgen hebben...

Zo'n geval werd dezer dagen gesignaleerd bij de behandeling van een vermeende meeneedzaak voor het Gerechtshof in Arnhem en 't had heel weinig gescheeld of de gevangenisdeuren hadden zich gesloten achter een onschuldige boerenzoon, die „de waarheid, de gehele waarheid en niets dan de waarheid“ had verteld... en nochtans tot zes maanden gevangenisstraf werd veroordeeld.

't Geval is zo uitermate interessant

Mr. A. K. H. S. Haitsma Muller uit Nijmegen herinnerde zich uit zijn kinderjaren dat twee áchter elkaar galopperende paarden op enige afstand gezien, de indruk maken of ze naast elkaar lopen... en aan deze inval heeft Jan van den Bos 't te danken dat hij niet in de gevangenis zit...

Wachtmeester Th. J. Stevens uit Wamel greep het niet: er was eind Januari 1951 een auto in een sloot gereden en de verklaringen van de inzittenden van de Citroën waren in strijd met die van Jan van den Bos. „Dan moet de rechter 't maar uitzoeken,” besliste Stevens.

„Ze reden áchter elkaar!” verklaarde J. A. van Bemmel, die tijdens de reconstructie toevallig passeerde, maar iedereen dacht dat ze naast elkaar kwamen aanloperen... Wat kon het Gerechtshof ánders doen dan het veroordelend vonnis van de Arrondissements-Rechtbank vernietigen en Jan van den Bos vrij spreken?

Nu kan Jan van den Bos uit Dreumel weer lachen, maar 't had weinig gescheeld of hij was uschuldig de gevangenis in ge-gaan...

„Van harte, Jan!” zegt wachtmeester F. A. Wonnink, „wij in Dreumel hebben eigenlijk nooit willen geloven dat jij tot meeneed in staat was!” Wachtmeester Wonnink heeft Jan gedurende al die moeilijke maanden met raad en daad ter zijde gestaan.

gekomen is. Gebroken, Geslagen. Beschaamd. Maar bovenal: ontgoocheld.

„Onmogelijk... onmogelijk... onmogelijk...” hamerde het door zijn denken.

„Hij moet in hoger beroep gaan,” werd er gefluisterd, „'t is toch te gek dat hij onschuldig de gevangenis in moet? De rechter moet zich vergist hebben... dat is tenslotte óók maar een mens. Jan moet een goede advocaat nemen, de beste die er te krijgen is, die kan misschien de rechter wel overtuigen dat Jan niet gelogen heeft...”

Jan ging in hoger beroep en hij kreeg een goede advocaat: Mr Haitsma Mulier uit Nijmegen.

Toen gebeurde, wat ingewijden nauwelijks voor mogelijk hadden gehouden: Mr. Mulier, die zich een soortgelijk geval uit zijn jeugd herinnerde, wist, dat het heel moeilijk is om op enige afstand te kunnen zien of paarden náást dan wel áchter elkaar lopen. Hij begaf zich per auto, vergezeld van een deskundige, majoor Mr. Van Everdingen, naar de plaats waar de Waalwijkse Citroën op die ongeluksdag in de sloot was gereden.

De beide ruiters kregen de opdracht: precies aan te komen rijden als die middag toen het ongeluk gebeurde. Dus (volgens Jans verklaringen) áchter elkaar!

En ziet: tot hun onuitsprekelijke verbazing meenden zowel Mr. Haitsma Mulier als majoor Van Everdingen dat beide ruiters een loopje met hen namen. Dat ze tóch naast elkaar waren komen rijden. Totdat ze plotseling op een afstand van tien, vijftien meter bemerkten dat de paarden wel degelijk áchter elkaar draafden. En een willekeurige voorbijganger kon verklaren dat ze steeds áchter elkaar waren gebléven...

Daarmee was 't bewijs geleverd dat zowel de drie getuigen in de auto, die verklaard hadden dat ze „beide paarden naast elkaar” hadden gezien, als Jan van den Bos, die bij hoog en bij laag had volgehouden „dat hij áchter zijn vriend reed”, de waarheid hadden gesproken: 't was gezichtsbedrog....

Hoe 't verder liep kan men gemakkelijk raden: toen de zaak in hoger beroep diende, werd, zowel door het overtuigend pleidooi van Mr. Mulier als tengevolge van de beëdigde verklaringen van Majoor Van Everdingen, verdachte Jan van den Bos, landbouwknecht te Dreumel, door het Arrhems Gerechtshof vrij gesproken van de hem ten laste gelegde meeneed.

't Recht had tenslotte, zij het dan ook langs een omweg, gezegevierd..